

Tidsskriftet
DEN NORSKE LEGEFORENING

Apekopper forblir apekopper på norsk

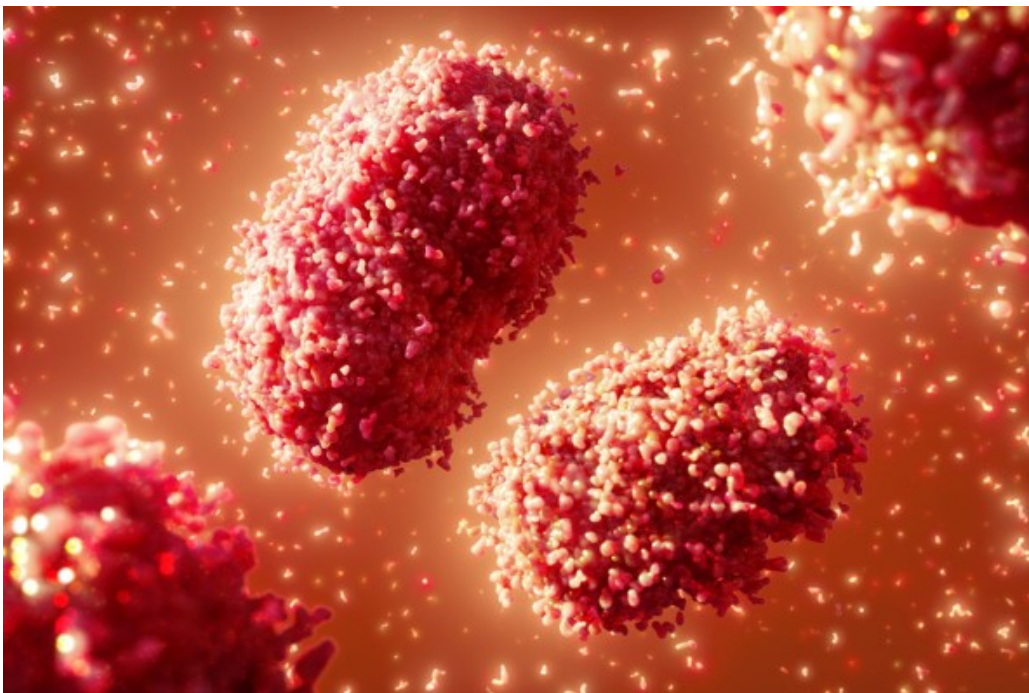
SPRÅKSPALTEN

ERLEND HEM

erlend.hem@medisin.uio.no

Erlend Hem er instituttssjef ved Legeforskningsinstituttet, professor ved Universitetet i Oslo og leder av Gruppe for norsk medisinsk fagspråk.

Verdens helseorganisasjon har endret navnet på *monkeypox* til *mpox*. På norsk forblir navnet *apekopper*.

Apekoppevirus. Digital illustrasjon: Science Photo Library / NTB

I mai 2022 startet et utbrudd av apekopper som Verdens helseorganisasjon i juli erklærte som en global helsekrise (1). I november 2022 endret Verdens helseorganisasjon navn på sykdommen, fra *monkeypox* til *mpox*. Begrunnelsen var blant annet basert på rapporter om at *monkeypox* hadde bidratt til rasistisk og stigmatiserende ordbruk (2). Hva burde vi gjøre på norsk?

M-kopper?

Navnet apekopper ble etablert i 1970 (2) da den første apekoppepasienten ble beskrevet (3). Navnet ville nok blitt et annet i dag. I 2015 lagde Verdens helseorganisasjon navneregler som skal sikre at nye sykdommer får navn som ikke er fornærmende for kulturelle, sosiale, nasjonale, regionale, profesjonelle eller etniske grupper (2).

Det norske navnet apekopper er direkte oversatt fra det engelske *monkeypox*. Folkehelseinstituttet ønsket i utgangspunktet å legge seg så tett opptil det nye internasjonale navnet som mulig for å unngå forvirring. I tillegg var det vanskelig å skulle finne et norsk navn på sykdommen som kjennetegner denne spesielt, ettersom symptomene kan ligne symptomene ved mange av de andre ortopoxvirusinfeksjonene. Instituttet foreslo derfor *m-kopper* som ny norsk term.

«Med Verdens helseorganisasjons navnebytte på apekopper harmoniserer ikke lenger de engelske navnene på viruset og sykdommen»

Språkrådet mente imidlertid at denne termen ikke er heldig, fordi den må skrives med bindestrek, og fordi den kan tolkes som at *m* viser til *monkey*. Et annet problem kan være at navnet gir inntrykk av at *m-kopper* faller inn i en alfabetisk rekke av koppesykdommer (*a-kopper*, *b-kopper* osv.), noe som jo ikke er tilfelle.

Forskjell på virus og sykdom

Apekopper er forårsaket av et ortopoxvirus som kalles apekoppevirus (engelsk: *monkeypox virus*). Det finnes mange andre ortopoxvirus som har harmoniserende navn på viruset og sykdommen, for eksempel kukopper (kukoppevirus) og kamelkopper (kamelkoppevirus) (4). Det er verdt å merke seg at International Committee on Taxonomy of Viruses ønsker å beholde termen på *viruset* (5). Denne komiteen har ansvar for navngiving av virus og gjennomfører nå en prosess for revurdering av navnene på alle ortopoxvirusene (2).

Med Verdens helseorganisasjons navnebytte på apekopper harmoniserer ikke lenger de engelske navnene på viruset og sykdommen. Folkehelseinstituttet kom fram til at de ønsker å avvente til navngivningen på alle ortopoxvirusene er bestemt før man eventuelt endrer navnet på sykdommene som forårsakes av de ulike virusene (4).

Et større problem

Dersom personer og grupper internasjonalt har opplevd diskriminerende språkbruk, er Verdens helseorganisasjons reaksjon naturlig. Men så vidt vi vet, er ikke apekopper oppfattet slik i norsk kontekst. Også svineinfluensa er en betegnelse som i sin tid ble oppfattet som stigmatiserende. Verdens helseorganisasjon forsøkte å etablere termen A(H1N1)pdm09, som selvsagt ikke fungerte i allmennspråket (6). Det finnes en rekke sykdommer med uheldige navn, sett med dagens øyne. Slik sett burde Verdens helseorganisasjon gjøre et systematisk arbeid med å revidere diagnoselistene, og ikke bare for virussykdommer.

Etter innspill fra flere instanser, blant annet fra Gruppe for norsk medisinsk fagspråk, bestemte Folkehelseinstituttet i januar 2023 å beholde navnet apekopper, eventuelt å legge til *mpox* i parentes bak, altså *apekopper (mpox)* (4).

REFERENCES

1. WHO Director-General declares the ongoing monkeypox outbreak a public health emergency of international concern. WHO 23.7.2022. <https://www.who.int/europe/news/item/23-07-2022-who-director-general-declares-the-ongoing-monkeypox-outbreak-a-public-health-event-of-international-concern> Lest 9.12.2022.
2. WHO recommends new name for monkeypox disease. WHO 22.11.2022. <https://www.who.int/news/item/28-11-2022-who-recommends-new-name-for-monkeypox-disease> Lest 9.12.2022.
3. Dalgard O, Klein J. Apekopper. I: Store medisinske leksikon. <https://sml.snl.no/apenkopper> Lest 9.12.2022.
4. FHI beholder navnet apekopper. Folkehelseinstituttet 16.1.2023. <https://www.fhi.no/sv/smittsomme-sykdommer/apenkopper/fhi-beholder-navnet-apekopper/> Lest 27.1.2023.
5. Branswell H. WHO to phase out the name 'monkeypox' for 'mpox'. Stat News 28.11.2022. <https://www.statnews.com/2022/11/28/who-to-phase-out-the-name-monkeypox-for-mpox/> Lest 9.12.2022.
6. Hem E. Influenza, krimfarang and A(H1N1)pdm09. Tidsskr Nor Legeforen 2012; 132: 321. [PubMed] [CrossRef]

Publisert: 1. mars 2023. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.23.0060

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2023. Lastet ned fra tidsskriftet.no 22. mars 2023.